

Ключник А.В., доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний аграрний університет,
м.Миколаїв

ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ВІДБУДОВИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПОШКОДЖЕНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Сучасним інструментом управління розвитком території в умовах швидких змін у зовнішньому середовищі є стратегічне управління.

Термін «стратегічне управління» був уведений у лексику менеджменту в 1960–70-х роках для того, щоб позначити відмінності між поточним управлінням на рівні виробництва та управлінням, що здійснюється на вищому рівні.

Стратегічне управління розвитком громад - процес, що визначає послідовність дій з розробки і реалізації стратегії. Дана послідовність включає постановку цілей, вироблення стратегії, визначення необхідних ресурсів і підтримку зв'язку із зовнішнім середовищем – усе це дозволяє громаді добиватися виконання поставлених завдань.

Слід зауважати., що термін «стратегічне планування» не може бути повноцінно застосованим нині. Причина полягає в тому, що у новостворюваних територіальних громадах, відсутня «історія», інакше кажучи, ми не можемо відстежити поведінку територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи за попередні періоди. А однією з ознак «стратегічності» плану є довгостроковий (понад 7 років) період планування. Тому більшість територіальних громад розробляють середньострокові (на 3-5 років) плану розвитку

Основними принципами стратегічного планування є:

спрямованість – визначає вибір та обґрунтування цілей і результатів розвитку економічного потенціалу;

системність – планування повинне мати системний характер;

участі – кожний житель сільської території стає учасником планової діяльності незалежно від посади і виконуваної ним функції;

безперервність – процес планування має здійснюватися постійно в рамках установленого циклу;

розроблені плани повинні складатися так, щоб у них можна було вносити зміни, погоджуючи їх із зовнішніми і внутрішніми умовами, які постійно змінюються;

точність – будь-який план має враховувати такий ступінь точності, що забезпечує допустиму ефективність розвитку як сільської території, так і її економічного потенціалу; оптимальність – формування і використання застосовуваних ресурсів.

Основним документом стратегічного планування є стратегія. Яку можна визначити як план зазначення мети.

Процес планування та розробка стратегії повинен базуватися на відповідних інструментах : візуалізація, метрики або графіки, SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз, діаграми подібності, портфельний аналіз та діаграма взаємодій, розробка стратегічних карт.

У процесі аналізу середовища сільської території найбільш доцільно використовувати такі інструменти стратегічного управління, як SWOT- і PEST-аналіз (аббревіатури початкових літер англійських слів: SWOT: strenghts – сили, weaknesses – слабкості, opportunities – можливості, threats – загрози, PEST: politikal – політика, economics – економіка, sociolodgy – соціологія, technolodgy – технології) [1, С. 68].

Стратегічні рішення щодо розвитку економічного потенціалу сільської території пов'язані швидше не тільки із внутрішнім, але й зовнішніми факторами. Тому зовнішній аналіз повинен охоплювати такі сфери, як економіка, політика, технологія та соціальний розвиток. Можливості для такого аналізу дає PEST-аналіз:

- політична конфігурація включає нормативно-правову базу діяльності території, структуру управління нею, суспільно-політичну ситуацію;
- економічна – кластерну структуру економіки території, розвиток малого бізнесу, стан попиту (населення, інвестиційний попит підприємств, попит державних органів влади, чистий експорт-імпорт);
- соціальна – охоплює тенденції демографічного розвитку, стан і розвиток соціальної сфери, базові цінності городян, рівень і стиль життя;
- технологічна конфігурація складається з рівня розвитку інноваційних технологій у кластерах території.

Ці сили вважаються основними зовнішніми детермінантами середовища, в якому працює підприємство. Пізніше замість чотирьох сил з'явилося п'ять, змінився і акронім – SLEPT (social – соціальний, legal – юридичний, economic – економічний, politikal – політичний, technolodgy – технологічний).

Зараз концепцію розширили і в неї включені сім сил під акронімом STEEPLE (social – соціальний, technolodgy – технологічний, economic – економічний, educational – освітній, politikal – політичний, legal – юридичний, environmental protection – екологічний) [2, С. 2–4].

Метод «5×5» використовується для визначення найбільш значущих факторів зовнішнього середовища. Він містить у собі, те що опосередковано відображено в назві методу: п'ять питань про п'ять факторів зовнішнього середовища [3].

Метод «Перелік з 4 питань» включає основні критерії оцінки впливу кожного значущого чинника зовнішнього середовища на майбутній розвиток економічного потенціалу сільської території [3].

Методологія SWOT передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, а також прогнозу і можливостей, а далі – установа ланцюжків зв'язків між ними, які можуть бути використані для формулювання стратегії

розвитку економічного потенціалу сільської території. У процесі SWOT-аналізу необхідно визначити не тільки можливості та загрози зовнішнього середовища сільської території, але й виявити ймовірність використання та вплив обраних можливостей та загроз на результати її діяльності. Спочатку оцінюють імовірність можливостей і їх вплив на розвиток економічного потенціалу сільської території, будують матрицю можливостей [3, С. 100].

SNW – це аббревіатура трьох англійських слів: S – strenght – сильна сторона, N – neutral – нейтральна позиція, W – weakness – слабка сторона. У цьому методі все, що стосується SW-підходу (позиція сильних і слабих сторін), зберігається, але ще додається особлива нейтральна, тобто N-позиція [3, С. 124].

Методологічний підхід є одним із головних компонентів парадигми і розглядається як "ансамбль" взаємозалежних наукових методів. Методологічний підхід містить у собі різноманітні взаємозалежні методи, певним чином пов'язані між собою, серед яких один або кілька є головними, а всі інші підпорядковані їм, залежні від них, мають допоміжний характер.

Стратегія є основним документом, який визначає напрям розвитку та ґрунтується на інших документах стратегічного характеру, у тому числі, з просторового планування, враховує планувальні документи, які вже прийняті і впроваджуються міською радою. На виконання Стратегії розробляються середньострокові плани економічного і соціального розвитку громади, синхронізовані з ними фінансові документи, галузеві програми.

Стратегічні карти є також інструментом як стратегічного, так і операційного контролю. Вони допомагають найкращим чином довести інформацію про положення і стратегічні плани до всіх виконавців. Розроблення і впровадження стратегічних карт зачіпають різні аспекти розвитку сільської території (рис. 1).

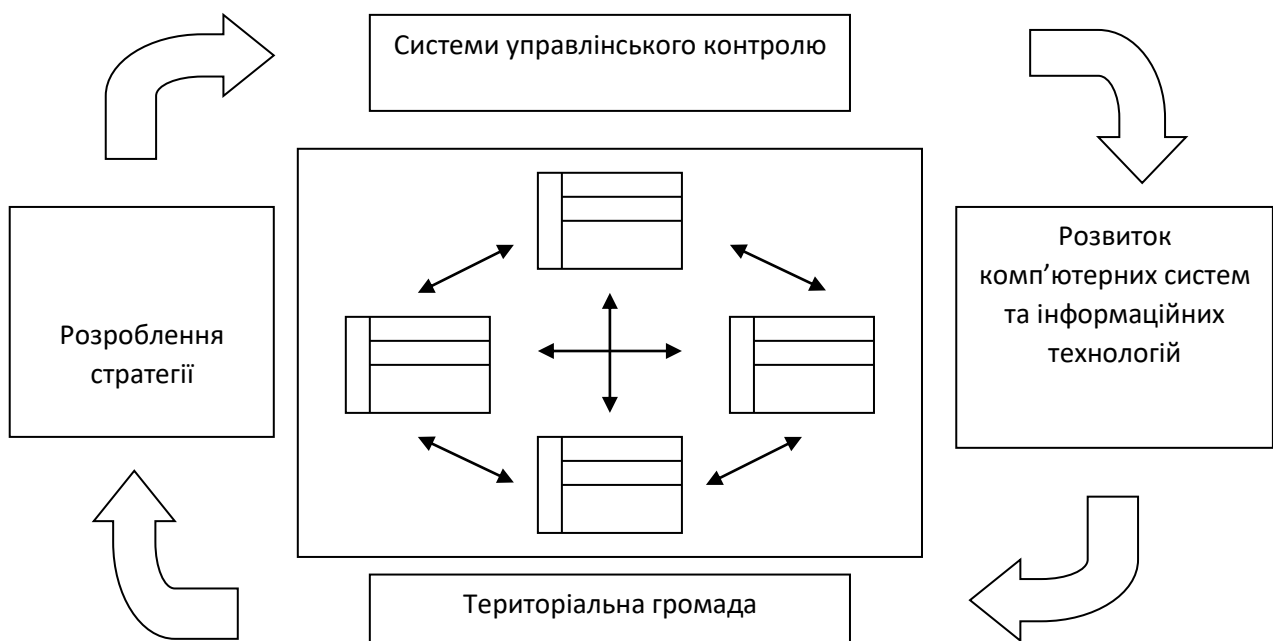

Рисунок 1 – Процес розроблення стратегічних карт
Власне дослідження

Зазвичай стратегічні карти розробляються на основі даних, що вже використовувалися в процесі контролю. При цьому необхідно врахувати вже наявний досвід збору інформації і проаналізувати існуючі інформаційні системи. Це особливо корисно на початковому етапі робіт. Основна функція стратегічних карт – забезпечення контролю за операційним плануванням.

Список використаних джерел

1. План відновлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://recovery.gov.ua> (дата звернення 07.05.2023).
2. Мішенін Є.В. Соціально-економічні та екологічні напрями розвитку сільських територій / Є. В. Мішенін, Р. П. Косодій // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 98–105.
3. Садеков А. А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки) / А. А. Садеков, Н. А. Лисова. – Донецк, 2001. – 270 с.

Копайгора О.О.

аспірант

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Науковий керівник: **Христенко О. А.,**

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

МОДЕЛЮВАННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВОЇ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Питання забезпечення продовольчої безпеки України особливо гостро постало під час повномасштабної війни, оскільки відбулося досить значне порушення системи виробництва, системи постачання, що забезпечують міжнародний ринок.

Дослідженням аспектів продовольчої безпеки присвячені праці видатних науковців, серед яких можна зазначити Гойчука О.О.[1], Власова В.І. [2], Бабенко А.А.[3] та інших.

Згідно чинного законодавства України, поняття «продовольча безпека» можна визначити як здатність держави задовольняти потреби харчування населення, що ґрунтується на певних нормах та гарантіях, що здатні забезпечити сприятливу демографічну динаміку, інтеграцію у світовий економічний простір, економічний розвиток, суверенітет та незалежність [4].